

משך חכמה

פרשת תצוה - זכור, הפטרת זכור

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ג, גליון מס' תקכח טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

הפטרת זכור

[ב]

(שמואל-א טו, טו) וַיֹּאמֶר שְׂאוּל מֵעַמְלֵקִי הִבְיִאוּם אֲשֶׁר חָמַל הָעָם
עַל מִיטֵב הַצֹּאן וְהַבָּקָר לְמַעַן זָבַח לַה' אֱלֹהֶיךָ וְאַתְּ הַיִּתְרִי הַחֵרְמָנִי:

מדוע נטלו רק ממיטב הצאן להקריב

(שמואל-א, טו, טו) ממיטב הבקר והצאן לזבוח לה' אלקיך.
פירוש¹, שלא חיישינו לרביעה, דכיון דהם ממיטב, והנרבעת

נכחשת בבשר, עיין פרק אין מעמידין (עבודה זרה כב, ב). לכן אמרו (שמות י, כה), גם אתה תתן בידנו זבחים ועולות ועשינו לה', דאם איתא דאקציה או דפלה, לא היה נותן אותנו. ובטול מצרים לעבודת גילולים שלהם היה מועיל, דלא הוי בגדר לא פלה, דהא נשתייר בעל צפון כדי להטעותם (עיין משך חכמה פ' בא, פסקא סא). ודו"ק².

המבואר אתי שפיר, דכשם שאין הגוי רובע בהמה טובה שלא להכחישה, שחם עליה, כך אינו נותן לישראל להקריב בהמה שעבד אותה לעבודה זרה, שחם עליה.

ואפילו אם יש לחשוש שאולי עבד את הבהמה, מכל מקום, אם נותן לישראל לזבוח אותה, בודאי ביטלה. ואף על פי שכשיצאו ממצרים כבר ראו המצרים שעבודה זרה שלהם לא מועילה, ולא עבדו לה, וגוי שאינו עובד עבודה זרה אינו יכול לבטל עבודה זרה, כמבואר בעבודה זרה (סד, ב) מכל מקום, כיון שהניח ה' למצרים את עבודה זרה בעל צפון, והיה זה כדי להטעותם שיש ממש בעל צפון ולא יפסיקו לגמרי לעבוד עבודה זרה, ויוכלו לבטל העבודה זרה, כמבואר כל זה באריכות במשך חכמה פרשת בא פסקא סא.

[ודע, דבעבודה זרה (כד, א) הקשה הש"ס על רבי אליעזר מהאי קרא דאמר משה וגם אתה תתן כו', דאיך היה מותר למשה ליטול מפרעה בהמות לקרבנות, והא לרבי אליעזר חיישינן שהגוי רבעה, ובהמת גוי אסורה בהקרבה מחשש רביעה, ותיריך הש"ס, דלפני מתן תורה היה מותר להקריבה, שעוד לא נצטוו ישראל על הרביעה. ומכל מקום קושית המשך חכמה היא על חשש נעבד, וזה יש גם לפני מתן תורה, דעבודה זרה היא ממצות שבע מצוות של בני נח].

² תמצית דבריו: הטעם שנטלו דוקא ממיטב הצאן, כיון שחששו להקריב משאר הצאן שמא נרבעו, ונרבעת אסורה לקרבן, אבל ממיטב לא חששו ליטול, שבהמה הנרבעת מכחיש בשרה מחמת הרביעה, ואין הגוי רובע בהמה טובה שלא להכחיש בשרה.



[ג]

¹ [ב] על הפסוק בשמואל-א (טו, טו) וַיֹּאמֶר שְׂאוּל מֵעַמְלֵקִי הִבְיִאוּם אֲשֶׁר חָמַל הָעָם עַל מִיטֵב הַצֹּאן וְהַבָּקָר לְמַעַן זָבַח לַה' אֱלֹהֶיךָ וְאַתְּ הַיִּתְרִי הַחֵרְמָנִי, יש לדקדק, מדוע דוקא ממיטב הצאן נטלו להקריב ולא מכל הצאן. ומבאר המשך חכמה על פי המבואר בעבודה זרה (כב, ב) דבהמה הנרבעת נכחשת בבשר, לכן דקדק לומר "מיטב הצאן", דלקחו רק מיטב, דכיון שהנרבעת נכחשת בבשר אין הגוי רובע אלא בהמה כחושה, אבל בהמה יפה וטובה אינו רובע כדי שלא להכחישה, לכן בבהמה שהיא מיטב אין לחשוש שרבעה.

[ואין כונת המשך חכמה לומר, שאם היא טובה זה גופה ראייה שלא רבעה, אלא כונתו שאין רובעה שלא להכחישה. אבל רבי אליעזר סובר בעבודה זרה (שם) שאפילו בהמה של מיטב יש חשש שירבענה, מדלא מחלק בין בהמה כחושה לטובה, וסתם ואמר שאסור להקריב כל בהמה של גוי שמא רבעה, לפיכך מקשה הש"ס על רבי אליעזר מהאי קרא, ותיריך דמי מיטב ודברי המשך חכמה הם רק אליבא דרבנן, דלפי רבנן מפרש הש"ס מיטב ממש ולא דמי מיטב, כיון דלחכמים לא קשיא, דלא חוששין לרביעה. ואף על פי שלרבנן אין חוששין כלל, ואפילו לא בבהמה כחושה, ומתירים להקריב בהמת גוי, מכל מקום, גם חכמים מודים שיותר שכיח רביעה בכחושה מבהמה טובה, לכן, אף על פי שמעיקר הדין מותר להקריב מכל בהמה, החמירו להקריב רק מיטב מחשש רביעה, שהרי לא היו חייבים להקריב, ועשו זאת מנדבת נפשם. ובזה מיושב מה שהקשו על המשך חכמה מהסוגיא בעבודה זרה].

ובזה יתיישב עוד תמיה גדולה. דהנה מצרים היו עובדים לבהמתם, דכתבי (שמות ח, כב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לֹא נִכּוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי תוֹעֵבֶת מִצְרַיִם נִזְבַּח לַה' אֱלֹהֵינוּ הֵן נִזְבַּח אֶת תוֹעֵבֶת מִצְרַיִם לְעֵינֵיהֶם וְלֹא יִסְקְלֵנוּ, אם כן יש לתמוה, איך אמר משה רבינו לפרעה (י, כה) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה גַם אֶתָּה תִתֵּן בְּיָדֵנוּ זָבָחִים וְעֹלֹת וְעֲשִׂינוּ לַה' אֱלֹהֵינוּ, והא בהמה הנעבדת אסור להקריבה. אבל לאור

משך חכמה

פרשת תצוה - זכור, הפטרת זכור

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ג, גליון מס' תקכח טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר וְלֹא יִנָּחַם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם:



מדוע: אמר לו: א. "היום". ב. שנתנה לרעך. ג. שנצח ישראל לא ישקר כו'

(שמואל-א, טו, כח-כט) ויאמר אליו שמואל קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך היום, ונתנה לרעך הטוב ממך, וגם נצח ישראל לא ישקר וכו'. הענין³, דלטובה, שאמר מתחילה רעה, חוזר לטובה.

[ג]

(שמואל-א, טו, כח-כט) - (כח) ויאמר אליו שמואל קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך היום ונתנה לרעך הטוב ממך: (כט) וגם

כדכתיב "בימים ההם חלה חזקתה למוות ויבוא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו פה אָמַר ה' צו לְבִיתְךָ כִּי מֵת אַתָּה וְלֹא תִחְיֶה", ואף על פי כן נתקבלה תפלתו, דכתיב (שם, פסוקים ב-ה) - (ב) ויִסַּב חֲזַקְתָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֵל ה': (ג) ויאמר אָנָּה ה' זָכַר נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ בְּאֶמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי וַיִּכַּף חֲזַקְתָּהוּ בְּכִי גְדוֹל: (ד) וַיְהִי דָבָר ה' אֵל יִשְׁעִיהוּ לֵאמֹר: (ה) הֲלוֹךְ וְאָמַרְתָּ אֶל חֲזַקְתָּהוּ פֹה אָמַר ה' אֱלֹהֵי דָוִד אָבִיךָ שִׁמְעֵתִי אֶת תְּפִלָּתְךָ רְאִיתִי אֶת דַּמְעָתְךָ הַנְּגִי יוֹסֵף עַל יָמֶיךָ חֲמַשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה.

³ [ג] על הפסוקים (שמואל-א טו, כח-כט) - (כח) ויאמר אליו שמואל קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך היום ונתנה לרעך הטוב ממך: (כט) וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם. יש לדקדק: א. מדוע אמר שמואל לשאול בלשון עבר "קרע", הוה ליה למימר "יקרע", שהרי עוד לא קרע ממש עכשיו. ב. מהו דקדוק הלשון "היום". ג. כלפי שאול, מאי נפקא מינא למי יתן את המלוכה, ומדוע צריך לומר לשאול שיתנה לרעך הטוב, די לומר שקרע את המלוכה ממך. ד. מה נתכון שמואל במה שאמר וגם נצח כו', לכאורה כל פסוק כט הוא שפת יתר. היעלה על הדעת שה' חלילה ישקר וינחם ושאדם הוא, כל זה צריך ביאור.

ומתוך הטורי אבן, דמלך דינו כציבור, לכן אפילו לאחר גמר דין לרעה חוזר הדין. ומביא המשך חכמה ראייה שמלך אין דינו כיחיד, על פי הא דתנן בהוריות (ט, א) וז"ל (ט, א) "כל המצות שבתורה שחייבין על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת - היחיד מביא כשבה ושעירה, והנשיא ששעיר, ומשיח וב"ד מביאין פר" ע"כ מבואר שיחיד דינו בשעירה, ונשיא דהוא מלך (הוריות י, א), מביא שעיר, וציבור מביא פר, שמע מינא דאין מלך כיחיד, ודומה לציבור שאין כפרתו בשעירה.

ומבאר המשך חכמה, בהקדים מה שכתב הרמב"ם, והא לך לשון קדשו(יסודי התורה י, ד) "דברי הפורענות שהנביא אומר כגון שיאמר פלוני ימות או שנה פלונית רעב או מלחמה וכיוצא בדברים אלו אם לא עמדו דבריו אין בזה הכחשה לנבואתו, ואין אומרים הנה דבר ולא בא, שהקב"ה ארך אפים ורב חסד ונחם על הרעה ואפשר שעשו תשובה ונסלח להם כאנשי נינוה, או שתלה להם כחזקיה, אבל אם הבטיח על טובה ואמר שיהיה כך וכך ולא באה הטובה שאמר בידוע שהוא נביא שקר, שכל דבר טובה שיגזור האל אפילו על תנאי אינו חוזר, ולא מצינו שחזר בדבר טובה אלא בחרבן ראשון כשהבטיח לצדיקים שלא ימותו עם הרשעים וחזר בדבריו, וזה מפורש במסכת שבת, הא למדת שבדברי הטובה בלבד יבחן הנביא, הוא שירמיהו אמר בתשובתו לחנניה בן עזור כשהיה ירמיה מתנבא לרעה וחנניה לטובה, אמר לו לחנניה אם לא יעמדו דברי אין בזה ראייה שאני נביא שקר אבל אם לא יעמדו דבריך יודע שאתה נביא שקר, שנאמר אך שמע נא את הדבר הזה וגו' הנביא אשר ידבר שלום בבוא דבר הנביא יודע הנביא אשר שלחו ה' באמת" עכ"ל, הנה מבואר שה' יכול לחזור מרעה לטובה אבל לא מטובה לרעה.

ועל פי זה יתיישבו כל הדקדוקים היטב, דשמואל הנביא התכון לומר לשאול, שלא תועיל תפלה או תשובה לקרוע את גזר הדין, שאף על פי שמלך דינו כציבור ויכול לקרוע גזר דין, מכל מקום, כאן לא יכול לקרוע את גזר הדין משני טעמים, האחד, שה' כבר קרע את המלכות מעליך בלשון עבר, ועכשיו אינך כמלך כלפי שמים, לכן אין דינך כמלך אלא כיחיד, ולכן אינך יכול לקרוע את גזר דין, ולכן דקדק לומר "היום", שלא תפרש שכתוב עתיד בלשון עבר, כמו הרבה מקומות בתורה, אלא ממש היום כבר קרע ה' המלוכה ממך, ואתה כיחיד, ומיושב דקדוק א' ב'.

עוד יש להקדים מה שאמרו בראש השנה (יו, ב), דאין מועיל תפלה לאחר גזר דין לרעה ליחיד, אבל בציבור מועיל, כי יש אפשרות לחזור מגזר דין של ציבור. והקשה הטורי אבן (שם, ד"ה לא) הא מבואר בברכות (י, א) דישיעיהו הנביא אמר ליחזקאל המלך שנגזר דינו למיתה (ישעיהו, לח, א),

והטעם השני, שכבר "נתנה" לרעך, ונבואה לטובה לא משנתה לרעה, וכלפי רעך שנתנה לו, אינך יכול לבטל הגזרה, ומיושב דקדוק ג'.

ועל פי זה מבואר היטב כל פסוק כט, דלאחר שדקדק לפרש שאינו מלך ויש כאן נבואה טובה לרעך, לכן מעתה "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם", דהוה אמינא שמלך קרוע גזר דין, לכן אמר לו שאצלך נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם, ונאולי לזה דקדק "ולא אדם הוא", כי

משך חכמה

פרשת תצוה - זכור, הפטרת זכור

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ג, גליון מס' תקכח טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

חוזר אף קודם גמר דין, ומעתה, נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם, ודו"ק⁴.

[ד - המשך]

(שמואל-א טז, ב) וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֵיךְ אֵלֶיךָ וְשָׁמַע שְׂאוּל וַהֲרִגְנִי וַיֹּאמֶר ה' עֲגַלְתָּ בְּקֶרֶת תִּקְחָהּ בְּיָדְךָ וְאָמַרְתָּ לְזִבְחִי לַה' בְּאֵתִי:

ממה שאמר שמואל לה: "ושמע שאול והרגני" למדו חז"ל שהיה לו מורא בשר ודם. וקשה הרי מצוה מהתסרה לירא ממלך

(שמואל-א, טז, ב) ובזה⁵ מבואר מה דאמר הגמרא סוף נזיר (סו),

דהנה בניזיר (סו, א), אמר רבי נהוראי, דשמואל היה נזיר. ולומר זאת מדאמרה חנה לעלי הכהן (שמואל-א, א, יא) "וַתְּדַר נְדָר וַתֹּאמֶר ה' צְבָאוֹת אִם רָאָה תְּרַאֶה בְּעֵינֵי אֶמְתָּךְ וְזָכַרְתִּינִי וְלֹא תִשְׁכַּח אֶת אֶמְתָּךְ וְנִתְתָּה לְאֶמְתָּךְ זָרַע אֲנָשִׁים וְנִתְתִּיו לַה' כֹּל יְמֵי חַיָּו וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֵאשׁוֹ", וגם בשמשון כתיב "ומורה כו'", דכתיב "שופטים יג, ה) "כִּי הִנֵּף הָרָה וַיִּלְדֶּתָּ בֵּן וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֵאשׁוֹ כִּי נִזְיֹר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנְּעָר מִן הַבֶּטֶן וְהוּא יִחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים", וכיון שבשמשון מפורש שהיה נזיר, גם שמואל היה נזיר. והקשה רבי יוסי לרבי נהוראי, והרי לשון "מורה" הוא מורא בשר ודם, דהיינו שנדרה שלא יהיה עליו אלא מורא מה' יתברך ולא מורא מבשר ודם. ותירץ רבי נהוראי, דכיון שמצאנו ששמואל היה לו מורא מבשר ודם, כי חשש למשוח את דוד למלך מפני מורא של שאול המלך, שמע מינא, דמה שהתפללה חנה שלא יעלה עליו מורא, אין זה מורא בשר ודם, שהרי עלה עליו מורא בשר ודם, אלא על כרוחך היינו נזיר, זה תוכן הגמ' בניזיר.

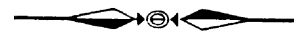
ויש לדקדק טובא בזה, והא כתיב בפרשת מלך (דברים יז, טו) "שׁוֹם תְּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקְּרֵב אֶחָיִךְ תְּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ", ותניא בספרי (דברים, שופטים פיסקא קנז) "תשים עליך מלך, והלא כבר נאמר "שׁוֹם תְּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ", ומה תלמוד לומר תשים עליך מלך, שתהא אימתו עליך, מיכן אמרו, מלך, אין רוכבים על סוסו, ואין יושבים על כסאו, ואין משתמשים בשרכיטו, ואין רואים אותו ערום, ולא כשהוא מסתפר, ולא בבית המרחץ" ע"כ. ומשיחת דוד למלך תחת שאול, הוא ההפך "מאימתו עליך", וכיון שמצוה היא שתהיה אימתו עליך, מנין שלשמואל היה מורה בשר ודם והיה נזיר, דלמא שאני אימת מלך דמצוה מהתורה היא שתהיה אימתו עליך.

אבל לאור המבואר אתי שפיר, דכבר נתבאר בפסקא ג' דקרע ה' מלכות

ולרעה, אינו חוזר מן הטובה שאמר תחילה (רמב"ם, יסודי התורה, י, ד). וגם בנגמר גזר דין אמרו בגמרא, דביחיד אינו חוזר ובציבור חוזר, עיין ראש השנה (יז, ב). והקשה הטורי אבן (ראש השנה, שם, ד"ה לא), הא בחזקיה (ישעיהו לח, א) נגמר הדין (ברכות י, א), ואפילו הכי חזר (ישעיהו לח, ה), ותירץ, דמלך כפרתו כצבור לא בשעירה (הוריות ט, א), ואף לאחר גמר דין חוזר. לכן אמר שמואל לשאול, חדא, קרע ה' ממלכות ישראל מעליך היום, ואם כן אין שוב לך דין מלך, וביחיד אינו חוזר אחר גמר דין. ועוד, ונתנה לרעך הטוב ממך, ואם כן לגבי ידיה טובה, ושוב אינו

אנשים שממליכים מלך, אינם יכולים ברגע אחד לקרוע ממנו את המלוכה, אבל ה' יתברך, ברגע אחד כבר קרע את המלוכה מיד, ועכשיו כבר אין כמלך אלא כיחיד. ומיושב הכל בסייעתא דשמיא.

⁴ תמצית דבריו: הטעם שאמר שמואל לשאול ש"היום" קרע ה' את המלוכה, ואמר לו שנתנה לרעך וכו' ונצח ישראל לא ישקר, וקשה, היעלה על הדעת שה' ינחם וישקר כו'. אבל הביאור בזה, שגם לאחר שיש רוע גזרה דין על האדם, אפשר לשנות את רוע הגזרה בתפלה ותשובה וצדקה וכדו', אבל לאחר גזר דין, אי אפשר לקרוע גזר דין, אבל ציבור יכול לשנות גם גזר דין, ומלך דינו כציבור. כמו כן, טובה שהבטיח ה' על ידי נביא לא משתנה לרעה, דרק מרעה נהפך לטובה, שה' רחמן. לכן אמר שמואל לשאול, שרוע הגזרה עליו לא ניתן להשתנות אפילו שהוא מלך, וזה, מכמה טעמים: א. שכבר קרע ה' את המלוכה "היום" ממך, וכבר אינך מלך אלא יחיד. ב. שנתנה לאחר, ולטובה לא משתנה נבואה מטובה לרעה. לכן מסיים ואומר שנצח ישראל לא ישקר כו'.



[ד]

⁵ [ד] ועל פי המבואר בפסקא ג' יתבאר היטב מה שיש לדקדק בפסוקים (שמואל-א, טז, א-ב) – (א) וַיֹּאמֶר ה' אֵל שְׂמוּאֵל עַד מָתַי אֶתְּהָ מְחַאֲבֵל אֵל שְׂאוּל וְאֲנִי מְאֻסְתִּיו מִמֶּלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל מִלֵּא קִרְנֶךָ שָׁמֹן וְלֶךָ אֲשַׁלְּחֶךָ אֵל יְשִׁי בֵּית הַלְּחָמִי כִּי רֵאִיתִי בְּבִנְיָו לִי מֶלֶךְ: (ב) וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֵיךְ אֵלֶיךָ וְשָׁמַע שְׂאוּל וַהֲרִגְנִי וַיֹּאמֶר ה' עֲגַלְתָּ בְּקֶרֶת תִּקְחָהּ בְּיָדְךָ וְאָמַרְתָּ לְזִבְחִי לַה' בְּאֵתִי".

משך חכמה

פרשת תצוה - זכור, הפטרת זכור

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ג, גליון מס' תקכח טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

שופטים, פסקא קנז), אבל הכא, כבר הוסר מאתו המלוכה, וכמו שאמר, שאול, ולא המלך שאול, ואפילו הכי נתירא, ופשוט⁶.

א), שנאמר (שמואל-א טז, ב) איך אלך ושמע שאול והרגני, שכבר היה עליו מורא בשר ודם. פירוש, דבשלמא במלך, מצוה שום תשים עליך מלך (דברים יז, טו), שתהא אימתו עליך (ספרי,



"המלך שאול". ומבואר הכל בסיעתא דשמיא.
⁶ תמצית דבריו: ממה שאמר שמואל לה' "ושמע שאול והרגני", למדו חז"ל שהיה לו מורא בשר ודם. וקשה, הרי מצוה מהתורה לירא ממלך. ולאור המבואר בפסקא ג', אתי שפיר, דכבר קרע ה' מלכותו והיה דינו כהדיוט, ואין זה מורא ממלך, אלא מבשר ודם.



שואל באותו היום, ודין הדיוט יש לו, אם כן אין מצוה שתהיה אימתו עליך, לכן, מה שירא שמואל ממנו, אין זה מחמת מצוה אימת מלך, אלא יראת בשר ודם.

ויש להביא ראיה לזה מלשון הכתוב, דאם שמואל היה מתירא משאול מפני מלכותו, היה לשמואל לומר לה' "איך אלך ושמע [המלך] שאול והרגני", שהרי זו היא סיבת אימתו, ומדאמר סתם "שואל", שמע מינא דלא ירא מפניו שהוא מלך אלא מפני שאול סתם. שאף על פי שבכל מקום כתוב בספר שמואל שאול לחוד, מכל מקום כאן שבא לפרש ממי הוא ירא, היה לו לפרש